

במשעול החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גלין מט | פרשת וראת תשפ"ה

שלושת פירושי הבעש"ט לגלות מצרים וגלויותינו (א)

הסיבה השלישית - 'הקליפות מבדילין בין השכל ובין קונו'. סיבה זו היא עניין עוד יותר גבוה, קליפות הקיימים בשכל ובמחשבה כשהיא עוד בראשיתה בחי' 'כפור'. דיינו שכבר אחרי שכבר יש את ההכרעה החיובית על מצאיות ה', הנה יש קליפות שהם המונעים מן השכל 'שישכיל בשכלו הקדוש אך לנהוג בעבודת השי"ת'. ורק הצדיקים בחי' שבט לוי יכולים לעמוד כנגדם. (מובא בבעש"ט עה"ת פרשת בא אות ז. והוא מה'שמעתי ממורי' שבסוף ספר תנ"י)

ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו'. שמעתי ממורי למה על ידי מכת בכורות יצאו ממצרים, וביאר בארוכה, ומפני עומק המושג כתבתי ראשי פרקים, כי בכור נקרא דבר חידוש הנאמר בראש, והוא דבר שכל ומשכיל, שישכיל בשכלו הקדוש אך לנהוג בעבודת השם יתברך, רק בכור השפחה שהם הקליפות מבדילין בין השכל ובין קונו, וזה היה סיבת גלות מצרים ר"ל מצר"י"ם. וכאשר לקו בכור השפחה שהוא הקליפה, מילא יצאו מהגלות, ולכן הוקדשו בכורי ישראל שהוא השכל... ולקח השי"ת תמורת הבכורים את שבט לוי... ודפח"ח:

ג' מיני גלות: והנה דברי הבעש"ט והקבלה הם דברים רמים ונשגבים מבינתנו, ומכל מקום מדברי הצדיקים האחרונים שכתבו בזה אולי יהיה לנו רמזי בינה ודעת בהנחת הדברים לפי קוצר תפיסתנו הדיו, וכחובת העיסוק בימים האלה כדברי הר"ם בשם הגה"ק מקאצק, 'שצריך כל אחד לייגע בפרשיות גלות וגאולה דמצרים'. וכמו ששלושת הסיבות השונות זו מזו, אינן דברי דרוש מתחלפים בעלמא, אלא שהם עניינים גדולים ונפרדים לבחי' שונות של יהודים. וכמו שבעל התולדות עצמו בכמה מקומות מציין לנו באריכות עצומה, ג' סוגי גלות פרטיים, שהם נמשכים זה מזה, והם מקבילים לשלושת הסיבות של הבעש"ט. אלא שהוא סידרם מלמעלה למטה. וכמשי"כ בספרו בן פורת יוסף על שמות.

'נראה לי דזכרתי ג' מיני גלות הנ"ל, א' גלות השכינה. ב' גלות הנשמה שיורדת ממקומה עד הרגלים, ג' גלות ישראל בין האומות, וכל אחד נמשך מחבירו, וסיבת הכל הוא האדם כמבואר לעיל בסוד עולם שנה נפש האדם. [ושם לפני זה כתב] כי האדם נקרא עולם קטן... וכמו שיש מלך בעולם כך יש בשנה ובנפש האדם... וכל זה כשהעולמות כתיקונן, כך אכשרי דרי ומסופין כח וגבורה בעולמות העליונים בסוד תנו עוז לאלקים. מה שאין כן כד לא אכשרי דרי, אז צור ילדך תשי מתישין בח של מעלה, וגורמי ג' מיני גלות... א' הוא גלות השכינה כביכול, כמ"ש ובפשיעכם שולחה אמצם... ב' גלות הנשמה, שירדה ממקומה על ידי עונות האדם ממקום מושבה ברום המעלות במוח האדם וירדה עד הרגלים... ושם הוא רשות הסטרא אחרא, כי רגלי יורדות מות, ואז אין הנשמה שולמת, שאינה ברשותה, כי רשות אחרים עלי' שהם האיברים שבאדם, שהם כח ע' אומות והשרים והסטרא אחרא. ג' גלות הגשמי - הנמשך מן ב' גלויות הנ"ל, כמ"ש והפיצך בגוים [וגו'] ועבדת שם אלהים אחרים וגו'.

ומלמטה למעלה, הרי הם שלושת הגלויות והמעוקקות הקשות ביותר של היהודי שמתאר בעל התולדות. א' השעבוד הגשמי של היהודי הפזור והנפוץ לכל עבר, בעוני בעמל ובלחץ, לספק ליישב צרכים וחובות ולחצים רבים וגם שונים ומשונים. הקשורים ב'הפיצך ועבדת', אלוהים אחרים ומטרות של 'אחרים' שמייגעים באופן פיזי ממש ואינם נותנים לו מנוח ברוחו ונחת רוח מומעשיו לפעמים אף לא בשבת. בבורות דעתו הוא מתרגל להם בבחי' 'טאג איין - טאג אויס', עד שאפ"י אינו יכול להתפלל או לחשוב להבין מה הם גמיו או חסרונותיו הגשמיים או הרוחניים, הגורמים לשפלות מצבו וענייניו. ב'. הסבל העמוק והקשה של היהודי בעל הלב והנפש, שכבר שואף בכוונותיו ורצונותיו לבטא את ערכי הקדושה של נשמתו שאותם ניגמ מהוריו ומוריו, או אפ"י הוסיף בעצמו בצעירותו, במעשים ועובדות מוחשיות של עבודת ה' ולימוד תורה וחסד, ואינו יכול לעשות זאת, מהמחנק הגשמי והנפשי משום החומריות העוזה של הגוף, וחומרנות הסביבה בה הוא נמצא ומקושר. חומריות וחומרנות שכל קדושתו ושאיפותיו הנשמותיות הכנות אינן יכולות להכריעו, והקדושה והשאיפות דווקא הופכות לו למקור של עצבות ודיכאון מדכדך על מצבו, הניכר אף על פניו. ג. גלות השכינה. אם כי זה עניין גבוה מאוד, וגם נראה כעניין כללי, אולם בעל התולדות בהסבירו שם את הבחינה הזאת כותב כי הכוונה לשכינה הפרטית של כל אחד ואחד שבידידתו יורדים כל העולמות הקדושים שלו איתו, ובעלייתו עולים איתו. וכמשי"ת.

וזהו העניין הסולם שראה יעקב [שהוא ה] אדם, והוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומלאכי אלים עולים ויורדים בו, כי בירידתו יורדים כל העולמות צור ילדך תשי, ובעלייתו עולים כולם בסוד תנו עוז לאלדיך. ומכל מקום ה' נצב עליו לשמרו בעת ירידתו שהנשמה תחת האיברים שבה רשות העמים והסטרא אחרא עד שיהוו לעלות למדרגתו, וכמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך וגו', וכנ"ל.

אבותינו ספרו לנו: בשפת אמת וראת תרמ"ח, מחדש דבר נפלא, שסיפור יציאת מצרים נוהג לדורות הן בסיפור של מה שהיה בעבר והן בסיפור של מה שיהיה לעתיד. ואין הכוונה לדברים מעשיים בגאולה העתידה שעליהם כתב הרמב"ם ש'אין אדם יודע איך יהיו עד שיהיו בפועל, אלא לעיסוק במהויות הגלויות שעברנו ודרכי הגאולה מהם להקיש מהם על גלותנו הדיום והגאולה ממנה ב"ב. וכפי שעשו, וכך גם ממה שכתבו הצדיקים בדורות הקודמים, ובזאת ראוי לעסוק בימי השוכבי"ם.

וכתיב באונינו שמענו אבותינו ספרו כו' פועל פעלת בימיהם בימי קדם כו'. וכי רש"י ז"ל שהתנבא על לעתיד. כי הלא בני קרח היו בשעת הנסים הללו ע"ש בתהלים סי' מ"ד. אבל יתכן לפרש כפשוטו כי אבות הראשונים סיפרו להם מה שיעשה להם הקב"ה כל אלה הנסים. וכבר הכין הקב"ה הכל בימי האבות... ואל תתמה על זה שהרי החכמים מגידין מה שיעשה לנו הקב"ה בימות המשיח. מכ"ש שהאבות והשכטים גילו לבני" מה שיעשה הקב"ה להם בגאולת מצרים וכניסתם לא"י. וכמו שצריכין אנהנו לספר מה שיעשה עמנו הקב"ה מאז. כן דורות הראשונים סיפרו על לעתיד.

ג' סיבות גלות מצרים: ובמהות וסיבת גלות מצרים ודרך הגאולה ממנה, מביא בעל התולדות בכמה מקומות משמו של הבעש"ט שלושה מאמרים, והוא עצמו מתאר את שלוש המדרגות והבחינות (הרמות) השונות של גלות מצרים, בקרב שלושת סוגי אישי ישראל, וכיצד הייתה הגאולה מהם וכך גם תהיה. והלכו בדרך זאת הרבה מתלמידי הבעש"ט, וכפי שהבאנו בגיליון הקודם מהנוע"א פ' יתרו. ומהאזהב"פ פ' שמות, והשפ"א שמות תרנ"ו, שתיארו בפועל ובאופן מעשי את שלושת המדרגות הללו. ואשר לא צרתו וישועתו של זה כצרתו וישועתו של זה. וכל זאת מנקודת המבט של גלות מצרים הפרטית הקיימת בכל אדם, כיסוד הגדול מהבעש"ט, ש'כמו שהיה בדרך כללות אומה ישראלית, כך יש בפרטות אדם א'. והיהודי צריך לעשות ולהתפלל קודם כל לגאולתו הפרטית ואח"כ על הכללית, ולא להיפך. (מובא בבעש"ט עה"ת שמות, מתנ"י שמני את א' ועוד. יעו"ש) ואלה עיקרי שלושת המאמרים מהבעש"ט בסיבות הגלות, מהדרגה התחתונה לעליונה.

הסיבה הראשונה - הגלות הגשמית נמשכה מהגלות הרוחנית כתוצאה ממה שבכלל לא ידעו חסרונם' מחוסר הדעת. ככתולדות יעקב יוסף פקודי אות ג (הוא בבעש"ט עה"ת שמות, ועד כמה שבדק הכותב - בעל התולדות עצמו משייכו למאמר זה מהבעש"ט להסבר על טעם הגלות שנאמר בספרי הקבלה) סיבה זו מדברת ממש על הגלות הגשמית של ה'חומר והלבנים' של פשוטי העם, שהחלה ונגרמה משכחה ואי ידיעה רוחנית.

דשמעתי בשם מורי זלה"ה ביאור משנה איזהו חכם הלומד מכל אדם ע"פ משל המסתכל במראה יודע חסרונו וכו', כך ברואה חסרון זולתו יודע שיש בו שמץ מנהו וכו' ודפח"ח... והנה זה היה סיבת גלות מצרים שלא ידעו חסרונם כמבואר בכתבי האר"י זלה"ה, כי בגלות מצרים נסתלק הדעת... בחינת גלות הרוחני שהיה בגדר השכחה ולא ידעו חסרונם, לכך נמשך מגלות הרוחני גלות הגשמי, מה שאין כן כשידעו חסרונם ע"י בחינת הדעת אז עשו תשובה לתקן חסרונם ונתקרב קץ הגאולה... שנתגלה בחי' משה בעולם שהוא בחי' הדעת, ואז יומת פרעה מלך מצרים שנסתלק השכחה ובא בחי' הדעת בעולם, אז ידעו חסרונם, ולכן ויאנחו בני ישראל מן העבודה [שידעו] שחסרו עבודת השי"ת, ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה, וכ"ז על ידי ומשה היה רועה וגו'.

הסיבה השנייה - חסרון הדעת להכריע שיש בורא עולם (בעש"ט עה"ת שמות אות טו, מתנ"י סוף וישלח ועוד) סיבה זו כבר מדברת על בעיה בבחי' יותר גבוהה, שאינה רק שכחה ואי מודעות ל'חסרון' ופגם אישיים, אלא שהיא באה כבר אחרי מחשבה והתבוננות, ומכל מקום קיימת אי יכולת לקבל הכרעה על מצאיות ה', מחסרון הדעת. ולעתיד לבוא ההכרעה תהיה ברורה, משום העניין הפלאי; כי 'יראו את אותיות התורה והתפילה - עין בעין'.

שמעתי ממורי כי ענין גלות מצרים היה שהסבר מהם הדעת שידעו להכריע שיש בורא אחד, המחשך בטובו תמיד מעשה בראשית, עד שבא משה, ועל ידי הנסים שעשה נתפרסם בעולם שיש בורא אחד המחשך תמיד. אמנם בחינת דעת זה שנתגלה ביציאת מצרים היה דעת דנוקבא, אך דעת דכורא יתגלה לעתיד בימות המשיח. והינין שיהיו ענינין ראות את מוריך שיראו אותיות התורה והתפילה שלומדים ומתפללים, לנגד עיניהם, שהם עולמות מצוהצחות כו'... מה שאי אפשר להראות כי אם לעתיד, [שאז] יהיה נראה עין בעין, והוא שאמרו חכמים כי תכלית זה יהיה לימות המשיח וכו' ודפח"ח.

אפשר שהכוונה ב'גלות השכינה' בזמנינו היא, כמה שמתבטא בירידת ערכם של מושגי האלקות והקדושה בעיני היהודי הסובל. היא גלות האלקות כפי שנתפסת ושוכנת בשכלו ודעתו - למרות שהוא עדיין מאמין בה בכל ליבו והוא גם יכול להיות אדם גדול עשיר ות"ח המקיים את כל המצוות. מכל מקום תפיסת האלקות שלו הופכת להיות בצוק העיתים ללא שייכת למעשה (לא רלוונטית) ובהמשך אולי גם לא להלכה. זאת כאשר מתפתחות קושיים ותמימות עדינות וסמויות, אך הם פנימיות יסודיות ו'מבוריות', העושות קרירות ואדישות בכל מה שאמור להשתמע מאמונתו ותפיסת האלקות שלו בקשר להתפתחות והתרחבות מטרותיה המעשיות, ומונעות ממנו 'שישכיל בשכלו הקודש אך לנהוג בעבודת השי"ת'. מתפתחות אצלו 'קליפות' דהיינו תפיסות עולם סובבות והגיוניות (רציונליות), הלקוחות מן ה'חזיון הדאי' של אפלטון שהוא 'העולם כמנהגו נוהג', הסיבה והמסובב הנראים בכלל, המפרידות בין אמונתו לשכלו ומכסות לגמרי על הגרעין הפנימי של אמונתו ותפיסת האלקות שלו.

עניי הדעת: ולהסבר דברי הבעש"ט על הגלות הראשונה הגשמית והמעשית, שהיא בשל חוסר הדעת והמודעות לחסרונות האדם, ישנם דברים נוקבים בספר דגל מחנה אפרים בשלה, על הקשר ההדוק בין דעת במובן של ידע הבנה ושכל, לעשירות גשמית כפשוטה, וגם לעשירות רוחנית. והמיוחד בדבריו שהוא קושר גם את העניות הגשמית וגם את העניות הרוחנית לבורות הדעת כפשוטה, על אף ש'חוש הראיות מביא זה'.

על פי מה שכתבתי כבר על פסוק אשרי משכיל אל דל. דלכאורה היה צריך לומר חונן אל דל ולא לשון משכיל, אבל האמת הוא דידוע (גדרים מ"א) אין עני אלא בידע, וזה נמשך מזה. מי שהוא עני בדעת הוא עני בגשמיות גם כן, וההיפוך בהיפוך. ואף שלכאורה חוש הראיות מכחיש זה, אך בוודאי יש דברים בגו ולא ניתן להעלות על הכתב. ונמצא עיקר הצדקה וחנינה לדל הוא כשמרחם עליו להשכילו דעת, והיה עשיר בדעת... ובוהו יבוטל ממנו העניות לגמרי בגשמיות ורוחניות. והוא שרמזו חז"ל בדבריהם אלוף בינה גומל דלים היינו שבכך הוא גומל דלים שאלוף לו בינה ושכל וזהו עיקר החנינה לדל.

גלות של בורות הדעת הגשמית וגם הרוחנית - שהיא המדרגה השנייה המנויה לעיל - אם היא לא נפתרת, מורידה את היהודי אל הגלות הגשמית והמעשית, וגם מצבו הגשמי הפשוט הולך ומתדרדר. לפעמים ידעת החולשה והכרת החיסרון הטבוע באדם היא כל הבעיה שלו ואחר שהוא מתוודע לכך, התיקון אם בתפילה ואם כמעשה, הוא קל ביותר. אחר המודעות והתיקון כל מעשיו הופכים לברורים ומועילים. כבבית יעקב וארא את כ"ג.

והעניין הוא כי כל אדם יש לו חסרון וקודם שיוודע לו חסרונו - כל מה שעושה נדמה לו שעדיין אין הדבר מבורר יען שלא בא על חסרונו. וכמו אצל אברהם אבינו קודם שגמל עצמו היה נדמה לו כל פעולה שעשה שאין מבורר עוד. עד שהקב"ה הראהו שבזה המקום צריך להתברר, ואחר שגמל ראה שהוא מבורר בכל מקום... כי עיקר חסרון של אדם קודם שהאדם בא על חסרונו או מרגיש חסרון בכל פעולותיו שיעשה ואינו יודע היכן צריך לברר עצמו. ואחר שנודע לו היכן צריך לברר עצמו הוא דבר קטן בעיניו, מאחר שיוודע הדבר שחסר... וכשנתגלה להם חסרונם במצרים שבזה צריכין להתברר, וזה התחלת הגאולה. שהבירור היה להם דבר קטן.

להרעיש על זה להשי"ת: והחובה הראשונה הפשוטה בפשטותה לכל אחד ואחד ובפרט למי שיש לו הנגה היא, להשכיל את הדל בחסרונותיו ויתרונותיו חולשותיו וחוזקותיו בכל ענייניו, כי בזמנינו אפשר שאף את יתרונותיו וחוזקותיו אין האדם יודע. למן ענייני הגשמיות הפשוטה עד לענייני הרוחניות והקדושה שלו. אם להקל עליו בעזרה ממשית מעשית וכמו שעשה משרע"ה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם. שטיפל במצרי המכה ומענה בגשמיות, וברשע המרים יד ברוחניות על רשע אחר כפרש"י שם. ואם בתפלה על מצבו. כנבוע"א סו"פ ויחי ד"ה לא תראה יעו"ש. אבל הישועה וההחלצות האמיתית מהגלות הגשמית היא כאשר מלמדים ומיידעים את היהודי עצמו והוא תופס ומבין שהוא משועבד גופנית ונפשית לעניינים לא לו, והוא מתפלל באופן מדויק על צרותיו ושיעבודיו הגשמיים הנפשיים המעיקים עליו. כבמי השלוח ח"ב שמות

ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ונתעל שועתם אל האלהים מן העבודה. בבאן מתחלת הישועה, כיון שהיו זועקים מיד ותעל שועתם שהתחילה הישועה, כי עד כאן לא היה בהם שום התעוררות לזעוק ולהתפלל. ומכיון שרצה השי"ת להושיעם התעורר בהם זעקה וזה הוא התחלת הישועה כשאדם מתעורר לזעוק לה'. וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ס"ו, כ) ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתו וחסדו מאתי, היינו כיון שנמצא בו תפלה מאיר השי"ת חסדו, שמקודם שרצה השי"ת להושיע את האדם רואה את החסרון שלו, ואינו יודע כלל מה הוא חסר לו, אבל כשהשי"ת רוצה להושיע מראה לו שורש חסרונו, וממילא יראה כי כל הסתעפות חסרונותיו הם רק משרש הזה, ושולח לו כוח תפלה וצעקה להשי"ת ומתחיל להרעיש על זה להשי"ת. ואז השי"ת מאיר לו חסדו.

הם גם דברי הרה"ק מלובלין בספרו זכרון זאת. וכמו שגם כתב השפ"א בשם הרי"ם על פסוק זה. תרנ"ו. יעו"ש. ובשפת אמת וארא תרמ"א, מדייק יותר את ענין התפילה המועילה לגאולה מן הצרה, בעניין יסודי עד מאוד שעסקו בואת כל תלמידי הבעש"ט הראשונים כמש"ת. שבוודאי הקב"ה שומע כל תפילה אף אם הוא על רק גשמיות גמורה, אבל התחלת הגאולה והישועה של האדם מתחילה רק כשהוא זוכה להבין את צרתו מנקודת המבט של ענייני הנפשיים ותכליתו הרוחנית. וכשהוא מצליח להתחבר

באופן אמיתי לקדושת נפשו להזדהות עימה לגמרי, ולהרגיש רק את מצוקתה מהצרה בה הוא נתון, וזהו תחילת הישועה והגאולה שתיכף מגיעים.

בענין הד' לשונות של גאולה... מתוך שבני"ו היו משתעבדין כ"כ בעבודת הגוף נאמר להם מאמר זה, להודיע כי הגלות ביותר בהלקי הנפש ורוח כו'. ובאמת כן התחלת הגאולה שמקודם מתהפך הגלות של הגוף לגלות של הנפש עד שזוכין לגאולה. וכשזוכין להתעורר מעט בגלות ולהתאונן על צער הנפש. עד ששוכחין מצער הגוף. הוא התחלת הגאולה כמ"ש ולא שמעו כו' מקוצר רוח והי' זה שינוי מעבודת הגוף אל הרוח כנ"ל. וז"ש והוצאתי כו' מתחת סבלות מצרים שהוא עבודת הגוף כו' עד וידעתם כי אני ה' המוציא כו'. כלומר שידעו שיש בשורש הגלות ענין אלקות, והוא גלות של השורש כנ"ל והבן היטב.

הפיכת הצרה הגשמית לרוחנית: כאשר עוברים מתוך הוספת דעת ומודעות מהדרגה הנמוכה של הגלות הגשמית הפשוטה שמתוך בורות הדעת לגמרי - הראשונה המנויה לעיל בספר התולדות ובסיבות הגלות מפי הבעש"ט - אל הגלות הגבוהה יותר - השנייה לעיל - שהיא חוסר היכולת להכריע באותה דעת וידיעה שכבר הושגו, את החומר אל הצורה ואת הגוף אל הנשמה (שבה נפסוק א"ה במאמר הבא) הנה כדברי השפ"א, נגאלים עכ"פ מהצרה הגשמית, שזוהי מטרותה. ולפעמים רח"ל כדי לעבור את המעבר הזה, של הפיכת הצרה הגשמית לרוחנית, שהיהודי להרגיש את צער נשמתו והשכינה השרויה בה, צריך היהודי לעבור ייסורים קשים ומרים ולהגיע ח"ו עד לשערי מוות בהם מצבו הגשמי מאבד כל סיכוי ותוחלת, ונשאר לו רק תמונת המבט הרוחנית של נפשו וקדושתו, עליהם הוא מצטער ומתפלל. כבישמו ישראל לשי"פ (אות קמ"ב)

אך באמת יש בזה שתי עניני עבודה, א'. מי שהוא צדיק גדול ועובד את ד' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו, הוא ממש בטל ומבוטל בתכלית הביטול ואינו מרגיש א"ע כלל, רק עיקר מגמתו הוא על צער השכינה. ב'. המעונה והמדוכה שהגיע לשערי מות ר"ל מגודל צרת נפשו מייאש א"ע, ועיקר צערו או רק על עלבון השכינה, ובמצרים מגודל חשכת לבם ונפשם היו מבטלים א"ע בתכלית הביטול, ולא היו מרגישים כאבי נפשם, וכ"א ה' צועק צעקה גדולה רק על צער השכינה, וזהו ותעל שוועתם אל האלקים, כי עיקר שוועתם הי' על צער השכינה, מן העבודה, ר"ל שהיו מרגישים בצער זה יותר מצער סבלות עבודתם, כי הי' בוער בלבם צער השכינה. וזהו כעין מ"ש הרה"ק ר"מ מרימנוב זצלה"ה והה"ק ממעוזבו זצלה"ה עה"פ ותעל שוועתם אל האלקים [מן העבודה], על שלא יכלו לעבוד השי"ת, כי היו מבטלים א"ע ולא הרגישו כלל וכלל.

'החיות הוא המרגיש': ובכדי למנוע מעם הקודש את הצורך ח"ו בייסורים מרים וקשים בכדי להגיע להרגשה ולתפילה על צרות נפשם שהיא גלות השכינה. היו הבעש"ט ותלמידיו וצדיקי הדורות מלמדים ורואים וכותב וקדושה אף בצרותיו הפשוטות והגשמיות של היהודי, שהם נובעות רק ממצוקת נשמתו וקדושתו. וכידוע הנשגב של הבעש"ט, ש'החיות הוא המרגיש', החיות האלקית שביהודי מנשמתו, היא הגורמת לו להרגיש אף את צרותיו הגשמיות ביתר שאת אף אם הוא אינו מודע לזאת כלל. כבספר דגל מחנה אפרים - פרשת וארא ד"ה עוד

עוד יש לפרש וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם... והנה כך היה נדרש הפסוק לפי עניות דעתי בימי בעל שם זללה"ה ואנשי דורו שהיו בזה המדרגה שלא להתפלל כלל על חסרון של עצמו רק על חסרון השכינה כביכול כנ"ל. ועתה לפי דורותינו כך נדרש לפי עניות דעתי זה הפסוק על פי הנ"ל שראשי תיבות נאק"ת הוא אל נא קרב ת'שועה והיינו סתם תשועות כל אחד לפי מה שצריך לו והוא הצעקה עצמה אשר מצרים מעבידים אותם וצועקים עבור עצמם ואף על פי כן לגודל רחמיו וחסדיו של השי"ת שהוא רחמי גו רחמי, הוא מקבל אפילו תפלה וצעקה עבור עצמם... אף שהם אינם שומעים ואינם מבינים זה כלל ואינם במדרגה זו שלא לבקש כלל על עצמו רק עבור השכינה הקדושה, אבל אני שמעתי זה. כדאיתא [מהבעש"ט - ראה פ' בחוקותי ובליקוטים בסוף הספר] שכל ההרגשות שבאדם, 'החיות הוא המרגיש' והחיות הוא משרש חיות לכל החיים, ואני שומע ומרגיש כביכול צער השכינה הקדושה, וזה ואמור את בריתי שהוא השכינה כביכול וממילא ימולא חסרונם בגשמיות גם כן כנ"ל והמשכיל יבין:

ייסורי הדעת: וזה מה שאיתא בשם הס"ק מרוזן זיע"א (יעיין הסיפור הארוך בזה בנר ישראל ח"ד עמוד נ, ובנסת ישראל דף י) כי מה שמתפללים אנו בהושענות הושענא שלוש שעות, מפני שבדורות שלפני הגאולה יתהפכו ייסורי הגשמיות לייסורי דעת עד ששלוש שעות מהם יהיו קשים כארבעים שנה. ואפשר זה המצב בזמנינו כיום, שמפעולת הצדיקים בביטול חבלי משיח, יצאנו כבר מהמדרגה הראשונה של הגלות המעשית הפשוטה, והיהודים בכל מקומות מושבותיהם - בחסדי ה' - אינם יותר תחת שלטונם הרודני של האצילים הפריצים והמלכים, וחיים ברווחה כלכלית גשמית גבוהה. וכל יהודי בעולם יכול לקיים בכל מקום בעולם את כל מצוות ה', ואף לעלות לארץ ישראל תמורת כמה מאות דולר ולחיות בה חיים של תורה ומצוות מלאים. אבל ייסורי הדעת הם עצומים ונוראים, מחוסר היכולת לבטא את הקדושה הפנימית של היחידים והציבור בשל התהדקות הכפירה והחומרות העוה"ז מסביב לכל יחיד בכלי תקשורת וכלים טכנולוגיים, וגם מסביב לכל הקהילות בהתגברותם של אנשי שקר העוסקים בכבוד ובמחלוקות של שטות והבל. שהיא בלבד המביאה בזמנינו בחזרה גם את כל הצרות הגשמיות בגשם וברוח של היהודי החרדי ומשפחתו, וגם את חוסר היכולת להכריע את מערכות הרוע בכלל ובפרט. זאת הגלות השנייה של ייסורי הדעת. ועל מדרגות הגלות השנייה והשלישית במאמרים הבאים א"ה.